

Anonymiserad version

Översättning

C-461/22 – 1

Mål C-461/22

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

12 juli 2022

Domstol som begär förhandsavgörande:

Landgericht Hannover (Tyskland)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

28 juni 2022

Klagande:

MK

Motpart:

WB

Landgericht

Hannover

Beslut

17 T 19/22

511 C 8608/21

Amtsgericht Hannover

I målet

MK, [utelämnas]

– klagande –

[utelämnas]

mot

WB, Rechtsanwalt [utelämnas]

– motpart –

har Landgericht Hannover – sjuttonde tvistemålsavdelningen – [utelämnas] den 28 juni 2022 fattat följande beslut:

1. Följande fråga hänskjuts till Europeiska unionens domstol enligt artikel 267 första och andra stycket FEUF:

Ska en god man som utsetts enligt lag och som utövar denna verksamhet yrkesmässigt anses vara personuppgiftsansvarig i den mening som avses i artikel 4 punkt 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning)?

Är en sådan god man skyldig att ge tillgång till personuppgifter i enlighet med artikel 15 i den allmänna dataskyddsförordningen?

2. Förfarandet förklaras vilande till dess att EU-domstolen har meddelat förhandsavgörande beträffande frågan i punkt 1.

3. Detta beslut kan inte överklagas.

Skäl

1. Begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen framställs med stöd av artikel 267 första och andra stycket FEUF.

a) Följande faktiska omständigheter har fastställts i målet i vilket beslutet om hänskjutande fattats:

Klaganden, MK, är född 1966 och står under godmanskap. Han kunde inte förvalta sin egendom självständigt, vilket föranledde att Amtsgericht förordnade motparten, WB, till god man inom ramen för ett ärende om anordnande av godmanskap. Bakgrunden var att MK var sjuk. Hans lägenhet var full av skräp, han öppnade inte längre inkommande post och kunde inte heller fortsätta driva sin firma. I lägenheten hittades inga handlingar eller någonting av värde, vilket innebär att MK saknar tillgångar. Han bor på ett vårdhem och får fickpengar utbetalda av hemmet.

Sedan dess har WB:s godmanskap upphävts och en annan god man som utövar denna verksamhet yrkesmässigt förordnats. MK har begärt tillgång till de personuppgifter som rör honom enligt artikel 15 i den allmänna

dataskyddsförordningen och en slutfaktura i den mening som avses i 1890 § BGB. Amtsgericht beviljade endast rättshjälp i den del som talan avser begäran om en slutfaktura, då den ansåg att MK endast har utsikter att vinna bifall i den delen. WB är advokat.

Amtsgericht har angett följande vad gäller begäran enligt artikel 15 i den allmänna dataskyddsförordningen:

När det gäller den begäran om att få tillgång till uppgifter enligt den allmänna dataskyddsförordningen som avses i punkt 1 i utkastet till stämningsansökan av den 1 november 2021 ska ansökan om rättshjälp avslås, eftersom MK inte kan göra gällande ett anspråk enligt artikel 15 i den allmänna dataskyddsförordningen mot WB, då WB tidigare var god man för MK.

En god man som bedriver denna verksamhet yrkesmässigt är inte personuppgiftsansvarig i den mening som avses i artikel 4 punkt 7 i den allmänna dataskyddsförordningen [utelämnas]. Dessutom reglerar den allmänna dataskyddsförordningen förhållandet mellan en registrerad och en personuppgiftsansvarig när personuppgifter i den mening som avses i artikel 4 punkt 1 i nämnda förordning behandlas. Enligt 1902 § BGB är en god man den rättsliga företrädaren för huvudmannen, både i och utanför domstol. Följaktligen får en god man behandla personuppgifter i huvudmannens namn utan att det föreligger ett ”motsatsförhållande mellan god man och registrerad”, se Amtsgericht Altötting, beslut av den 4 juni 2018, nr. XVII 0266/05, XVII 266/05, citat hämtat från rättsdatabasen *juris*. Dessutom kan det konstateras att MK redan innehar alla väsentliga uppgifter, eftersom han har kännedom om godmanskapet och följaktligen även om den gode mannens uppgifter och motsvarande verksamhet [utelämnas].

MK har överklagat Amtsgerichts beslut och Landgericht ska nu pröva överklagandet.

b) Lydelsen av de tillämpliga nationella bestämmelserna (aa) och relevant nationell rättspraxis (bb) återges nedan:

aa)

Bürgerliches Gesetzbuch (civillagen)

1896 § Förutsättningar

(1) Om en vuxen på grund av psykisk sjukdom eller ett fysiskt, mentalt eller psykiskt funktionshinder helt eller delvis är oförmögen att sköta sina egna angelägenheter ska den behöriga domstolen på ansökan av personen eller på eget initiativ besluta att anordna godmanskap för honom eller henne. En sådan ansökan kan även göras av en hjälpbehövande vuxen. Om den vuxna inte kan sköta sina angelägenheter på grund av ett fysiskt funktionshinder får en god man endast

förordnas på ansökan av den vuxna, vilket dock inte gäller för det fall att han eller hon inte kan ge uttryck för sin mening.

(1a) En god man får inte förordnas mot den vuxnas fria vilja.

(2) En god man får endast förordnas för de uppgiftsområden där godmanskap är nödvändigt. Godmanskap är inte nödvändigt om den vuxnas angelägenheter kan skötas lika väl av ett ombud som inte är en sådan person som avses i 1897 § stycke 3 eller av andra medhjälpare utan att en rättslig företrädare förordnas, som av en god man.

(3) Den gode mannens uppgifter kan även omfatta att göra gällande huvudmannens rättigheter mot hans ombud.

(4) Beslut som rör huvudmannens telekommunikation och att motta, öppna och spärra hans eller hennes post omfattas endast av den gode mannens uppgifter om rätten uttryckligen förordnat det.

1897 § Förordnande av en fysisk person

(1) Som god man ska den behöriga domstolen förordna en fysisk person som är lämpad att rättsligt sköta huvudmannens angelägenheter inom det uppgiftsområde som rätten fastslagit och personligen ta hand om huvudmannen i den utsträckning som krävs.

(2) Medarbetare i en godmansförening som erkänts enligt 1908f § och som helt eller delvis bedriver sin verksamhet som god man inom ramen för föreningen (god man i en godmansförening) får endast förordnas om föreningen samtycker till det. Detsamma gäller för medarbetare vid en myndighet som ansvarar för godmanskap och som helt eller delvis bedriver verksamheten som god man inom ramen för myndigheten (god man vid en myndighet).

(3) Personer som hör till en inrättning, hem eller annan institution i vilken den vuxna bor, eller till vilka han eller hon har ett beroendeförhållande eller annat nära förhållande, får inte förordnas som god man.

(4) Om den vuxna föreslår en person att förordna som god man ska förslaget godtas under förutsättning att det inte strider mot den vuxnas intresse. Om han eller hon föreslår att en viss person inte ska förordnas som god man ska det beaktas. Första och andra meningen gäller även förslag som den vuxna gjort innan ärendet om godmanskap inleddes, såvida det inte framgår att han eller hon inte vill hålla fast vid dessa förslag.

(5) Om den vuxna inte föreslår någon att förordna som god man ska rätten vid valet av god man ta hänsyn till den vuxnas familjerelationer och andra personliga kontakter, i synnerhet till föräldrar, barn, make eller maka och sambo, samt risken för intressekonflikter.

(6) Den som agerar som god man inom ramen för sin yrkesverksamhet ska endast förordnas som god man om ingen annan lämplig person som är beredd att utföra godmanskapet ideellt finns tillgänglig. Om en god man får kännedom om omständigheter som innebär att det finns en eller flera andra lämpliga personer som inte bedriver yrkesverksamhet som god man som kan överta godmanskapet, ska den gode mannen underrätta rätten om detta.

(7) Om en person enligt förutsättningarna i stycke 6 första meningen för första gången förordnas som god man inom den behöriga domstolens domkrets ska domstolen dessförinnan från den ansvariga myndigheten inhämta ett yttrande om den utvalda gode mannens lämplighet och om de fastställanden som ska göras enligt 1 § stycke 1 första meningen andra alternativet i Vormünder- und Betreuervergütungsgesetz (lagen om ersättning till förmyndare och gode män). Den ansvariga myndigheten ska anmoda personen att förevisa ett utdrag ur belastningsregistret och ur gäldenärsregistret.

(8) Personer som förordnas enligt förutsättningarna i stycke 6 första meningen ska uppge hur många godmansuppdrag de har inom ramen för sin yrkesverksamhet och deras omfattning.

1901 § Godmanskapets omfattning, gode mannens skyldigheter

(1) Godmanskapet omfattar all verksamhet som är nödvändig för att rättsligt sköta huvudmannens angelägenheter i enlighet med följande bestämmelser.

(2) En god man ska sköta huvudmannens angelägenheter på ett sätt som överensstämmer med hans eller hennes intresse. Det hör även till huvudmannens intresse att inom ramen för sin förmåga få möjlighet att utforma sitt liv efter sina egna önsknings och föreställningar.

(3) En god man ska tillgodose huvudmannens önskemål i den mån som det inte strider mot huvudmannens intresse och det rimligen kan förväntas av den gode mannen. Det gäller även önsknings och föreställningar som huvudmannen yttrat innan en god man förordnades, såvida det inte framgår att han eller hon inte vill hålla fast vid dessa önsknings och föreställningar. Innan den gode mannen ordnar viktiga angelägenheter ska han eller hon diskutera det med huvudmannen, såvida det inte strider mot huvudmannens intresse.

(4) Inom den gode mannens uppgiftsområden ska han eller hon främja utnyttjandet av de möjligheter som finns för att huvudmannens sjukdom eller funktionshinder ska avhjälpas eller lindras, eller som förebygger att sjukdomen eller funktionshindret förvärras eller att deras följder mildras. Om godmanskapet sker yrkesmässigt ska den gode mannen i de fall där det är lämpligt upprätta en vårdplan i början på godmanskapet om rätten beslutar om det. I vårdplanen ska målen med godmanskapet och de åtgärder som ska vidtas för att uppnå målen anges.

(5) Om den gode mannen får kännedom om omständigheter som gör det möjligt att upphäva godmanskapet ska han eller hon underrätta den behöriga domstolen om detta. Detsamma gäller omständigheter som möjliggör en begränsning av den gode mannens uppgiftsområden eller som kräver att de utökas, eller kräver att en ytterligare god man förordnas, eller att ett förordnade om att den gode mannens samtycke krävs för vissa av huvudmannens åtgärder (1903 §) ska utfärdas.

1902 § Representation av huvudmannen

Inom ramen för den gode mannens uppgiftsområden företräder han eller hon huvudmannen i och utanför domstol.

bb)

Den hänskjutande domstolen känner inte till någon rättspraxis i sammanhanget. Amtsgericht Altötting har rörande frågan huruvida en god man kan lämna samtycke anfört följande:

”I den allmänna dataskyddsförordningen regleras i princip förhållandet mellan en fysisk person (den registrerade) och en personuppgiftsansvarig när personuppgifter behandlas (artikel 4 i den allmänna dataskyddsförordningen). Enligt tysk rätt är en god man emellertid företrädare för den registrerade och handlar i hans eller hennes namn, 1902 § BGB. Enligt sättet som lagstiftningen om godmanskap är konstruerad behandlas således personuppgifter av den gode mannen i huvudmannens namn, men däremot inte i ett motsatsförhållande mellan god man och registrerad. Oberoende av det föreskriver artikel 6 i den allmänna dataskyddsförordningen att behandlingen inte endast är laglig om det föreligger samtycke (artikel 6.1 första meningen a), utan även om (led c) behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Om den gode mannen handlar i egenskap av rättslig företrädare för sin huvudman, så fullgör den gode mannen därigenom de rättsliga skyldigheter som han eller hon har på grund av sin ställning som god man enligt lagstiftningen om godmanskap. I vissa situationer kommer dessutom den gode mannens handlande och behandlingen av personuppgifter i samband med detta (led d) vara nödvändig ’för att skydda intressen som är av grundläggande betydelse för den registrerade eller för en annan fysisk person’. Det är inte nödvändigt att tillämpa den i medierna ofta omnämnda synpunkten som rör ’berättigade intressen’ (led f).”

I den mån som den gode mannen hämtas från huvudmannens personliga omgivning torde denna verksamhet – oavsett omständigheten att förordnandet som god man grundar ett rättsförhållande – omfattas av verksamhet av rent privat natur i den mening som avses i artikel 2.[2] c i den allmänna dataskyddsförordningen. Det framstår som tveksamt att detta även ska gälla för en god man som bedriver yrkesverksamhet och dessutom är advokat.

Amtsgericht Hannover anser i linje med Amtsgericht Altötting att det saknas ett motsatsförhållande inom ramen för gode mannens representation av

huvudmannen. Eftersom rättens förordnande av en god man emellertid grundar en rättslig förpliktelse och huvudmannen även har rättigheter och skyldigheter gentemot sin företrädare i enlighet med mellanmansrätten, som med avseende på gode män konkretiserats i 1897 och följande §§ BGB, framstår det som svårt att motivera varför en god man som agerar inom ramen för sin yrkesverksamhet inte skulle omfattas av skyldigheterna som följer den allmänna dataskyddsförordningen. En vidsträckt tolkning av verksamhet av rent privat natur eller som har samband med hushållet skulle emellertid kunna motivera detta synsätt.

[utelämnas] [nationell processrätt som rör vilandeförklaring av förfarandet och att förevarande beslut inte kan överklagas]

[utelämnas]

Hannover, den 28 juni 2022

[utelämnas] [stämpel]

ARBETSDOKUMENT